

Modernization Processes and the Tendency toward Non-Marital Relationships among Citizens of Guilan Province

Mohammad Amin Kanani (Corresponding Author)

Full Professor, Department of Sociology, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran (kanani@guilan.ac.ir)

Mehdi Hamidifar

PhD Student in Cultural Sociology, Department of Sociology, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran (Mehdihamidifar70@gmail.com)

Abstract

The decline in marriage rates is one of the significant transformations in Iranian society in recent years. This research aims to examine the tendency toward non-marital relationships among citizens of Guilan Province based on modernization processes. For this purpose, Beck and Beck-Gernsheim's theory of risk society and individualization was used as the theoretical framework of the research. This research was conducted using a quantitative method, and the research data was collected using a researcher-made questionnaire. The validity of the questionnaire was based on face validity, and its reliability was confirmed based on Cronbach's alpha test. The statistical population of the research consisted of unmarried citizens aged 15-49 years in Guilan Province, and 850 individuals were examined using multi-stage cluster sampling. The results of the research indicate that the tendency toward non-marital relationships among respondents is high. Regression results showed that 50.7 percent of the total changes in the tendency toward non-marital relationships depended on the independent variables of the research. The variable of freedom of choice has the greatest regression effect on the tendency toward non-marital relationships, followed by the variable of reflexivity of gender roles, and the variable of decline in traditional values. Although the family in its formal form still exists as the dominant form in Iranian society, due to modernization processes, we are witnessing the emergence of new forms of relationships such as non-marital relationships. This situation indicates that marriage is no longer the only available option for establishing relationships between men and women.

Keywords: Modernization, Non-marital relationships, Individualization, Freedom of choice, Decline in traditional values, Reflexivity of gender roles.

Social Problems of Iran, Vol. 16, No. 4, Winter 2026

Received: 23/05/2025 Accepted: 19/08/2025 Pages 171-204

2476-695X© The Author(s). Published by Kharazmi University

ISSN: 2476-6933

Extended Abstract

1. Introduction

Entering the modernity flow into the social structure of Iran especially into its family social structure, have made tremendous effects on values and norms regarding social relations, life style, marriage and so on. If we consider that the fundamental characteristic of the past societies was moving or changing in a very slow manner and the characteristic of the present is fast changes, it is not so far to see different and even unexpected thinks, believes, and different patterns of relationships to emerge. Mate selection and marriage in traditional Iran more relied on collective traditions and norms and personal decisions did not have any role in this way. This personal decision, in turn, mostly rely on economic and social maturity.

Those girls or boys in Iranian society, who prefer to have sexual relation without marriage, represent different kinds of social relation other than formal and traditional kind and one cannot ignore it. Iranian youth along with recent social changes especially extensive educational attainments and technological social networks attained new cultural understandings, ideas, attitudes that in turn have caused grate changes in their tendencies and values regarding marriage. Researches on marriage and premarital relations revealed that there is new kind of relationships among youth, however not so obviously but in most cases so latent.

This new and somehow latent form of relationship in Iran has been a normal form in western societies at least since 1960 and sociologists extensively have studied it. According to Beck and Beck-Gernshime, trajectory of having relationships and marriages somehow separated and those who have marital relationships necessarily do not marry. Therefore, in this study we intended to explore the tendency of youth to have premarital relationships in Guilan province of Iran; since it seems that geographical situation and socio-economic condition of Guilan in north of Iran facilitated the introduction and spread of some modern cultural elements in this province.

2. Methodology

The present quantitative research have done based on survey method by using a researcher made questionnaire. Statistical population was unmarried people in the age interval of 15-49, among which 820 respondents selected as sample size for final analysis through the multi-round cluster sampling method in the urban areas of four districts of Rasht, Bandar Anzali, Lahijan and Talesh. The validity of the questionnaire evaluated through formal validity method and its reliability evaluated through Cronbach's alpha.

3. Findings

The results of regression analysis reveal that correlation coefficient of the independent variables with the dependent variable (non-marriage relationship tendency) is 0.795 and the R² is 0.507, which reveals that 50.7 percent of total changes in non-marriage relationship tendency is associated to independent variables of the study.

Among the variables recruited in the study, the variable of free choice had the highest relation (0.324) with non-marriage relationship tendency and then the variables of reflexivity in gender roles (0.242), individualization of risk (0.220), education (0.114), being a male respondent (0.095) associated to the dependent variable.

Results of path analysis revealed that among the variables recruited in the study, the variable of free choice had the highest direct effect on dependent variable. In addition, the variables of individualization and being a male respondent had direct effect on dependent variable. The variables of reflexivity on gender roles, reduction of traditional values and education had both direct and indirect effect through the variable of free choice on dependent variable.

4. Conclusion

Today we witness that youth have less tendency to marry early and late marriage have been a social norm. On the other hand, reflection on mate selection have been a fundamental element of individual biography and since the dynamism of individualization processes spread into the family living, all elements of family living also have experienced fundamental transformations. However, these transformations did not mean that traditional family (stable union between husband, wife and children) more or less disappeared, but represents that along with the traditional form there are also other new forms.

Transformations on marital relationships in Iran especially in Guilan province represent the effects of modernization and individualization processes on these relationships. Reduction in marriage rates, increasing divorce rates and reduction in childbearing are some signs of this transformations in which individuals tried to find their own way through "individualization" to control the "risks" on their lives. Searching for love and affective commitment, having permanent partner, escaping the loneliness ... yet are in the life of individuals as social values and personal end; but youth of the era search these goals not merely in the traditional form of marriage and family, but they try to attain them in different forms and ways.

Exploring changes and transformations in values and actions is important

based on specific economic and socio-cultural backgrounds of Guilan province. It seems that in Guilan, economic difficulties along with increasing educational attainments of women caused reflection on gender roles and reduction of traditional values, which in turn bring fundamental changes in choices of youth, and reflection on values regarding marriage and lifelong commitment.

Economic condition of Guilan province that was almost dependent on agriculture in recent decades encountered with some difficulties. Seasonality of crops, reduction in the size of the land cultivated because of inheritance low and division of land between children after the death of father, increasing tourism and some other difficulties caused the youth to feel more economic insecurity and follow to have non-formal forms of marital relationships.

In addition, the important role of the family in the formation of marital relationships of youth have reduced and youth have more to say on their future marital relationships. These factors and changes in attitudes regarding marriage caused the youth to replace the traditional ways of marriage with new ways. Indeed, Guilan youth nowadays do not regard the marriage as the only way of responding to the economic and affectional needs. If they have to choose between marriage and other facilities like education, occupation, income and independence to make future living, most probable that they place the latter more weight than marriage.

Keywords: Modernization, Non-Marital Relationships, Individualization, Freedom of Choice, Reflexivity of Gender Roles.

فرایندهای نوسازی و میزان تمایل به روابط بدون ازدواج در بین شهروندان استان گیلان

محمد امین کنعانی^۱ مهدی حمیدی فر^۲

چکیده

کاهش در میزان ازدواج، یکی از تحولات مهم جامعه ایرانی در سال‌های اخیر بوده است. این پژوهش به دنبال بررسی میزان تمایل به روابط بدون ازدواج در بین شهروندان استان گیلان بر اساس فرایندهای نوسازی است. بدین منظور، از نظریه جامعه در مخاطره و فردی شدن بک و بک-گرنشایم به عنوان چارچوب نظری تحقیق استفاده شده است. این پژوهش با روش‌شناسی کمی و روش پیمایش انجام شده و داده‌ها با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته گردآوری شده‌اند. اعتبار پرسشنامه مبتنی بر اعتبار صوری و پایایی آن بر اساس آزمون آلفای کرونباخ تأیید شده است. جامعه آماری پژوهش شهروندان ۱۵-۴۹ ساله ازدواج نکرده در استان گیلان بوده‌اند که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای، ۸۵۰ نفر مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج نشان داد که میزان تمایل به روابط بدون ازدواج در بین پاسخگویان بالاست. همچنین، ۵۰٫۷٪ از کل تغییرات تمایل به روابط بدون ازدواج، وابسته به متغیرهای مستقل تحقیق است که در این بین، متغیر آزادی انتخاب بیشترین تأثیر را بر تمایل به روابط بدون ازدواج دارد و پس از آن متغیرهای بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی و افول ارزش‌های سنتی قرار دارند. اگرچه، خانواده به شکل رسمی آن، همچنان به عنوان صورت غالب در جامعه ایرانی وجود دارد، در اثر فرایندهای نوسازی شاهد ظهور شکل‌های جدیدی از روابط مانند روابط بدون ازدواج نیز هستیم. این وضعیت حاکی از آن است که ازدواج، دیگر تنها گزینه موجود برای برقراری روابط بین دو جنس نیست.

کلیدواژگان: نوسازی، روابط بدون ازدواج، فردی شدن، آزادی انتخاب، افول ارزش‌های سنتی، بازاندیشی نقش‌های جنسیتی.

۱. دانشیار جامعه‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت (نویسنده مسئول) / kanani@guilan.ac.ir
 ۲. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی فرهنگی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت / Mehdihamidifar70@gmail.com

۱. مقدمه و بیان مسئله

در جهان امروز، در اثر فرایندهای نوسازی، تغییرات ساختاری و معنایی با سرعت و شدت در حال رخ دادن است و مستقیم و غیرمستقیم تمام عناصر اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جوامع را درمی نوردد. ورود جریان مدرنیته به ساختار اجتماعی جامعه ایرانی و به دنبال آن ساختار اجتماعی خانواده ایرانی، تغییراتی را در هنجارها و ارزش‌ها به وجود آورده و تأثیرات بسیار شگرفی بر چگونگی ارتباطات انسانی، سبک زندگی، ازدواج و... برجای گذاشته است. وقتی که به وضوح شاهد آن هستیم که ویژگی بنیادین زمان گذشته ثبات بوده و ویژگی عصر حاضر تغییر است، دور از انتظار نیست که افراد جامعه دیگر مانند گذشته دارای افکار، عقاید و الگوهای مشابهی نباشند، بلکه هر گروه و حتی فرد، از الگوهای رفتاری متفاوتی پیروی کنند.

انگاره‌های اجتماعی و ساختارهای جوامع دچار دگرگونی‌های عمیقی شده است. در طول چندین دهه، نظام‌های هنجاری سنتی با چالش‌های بنیادینی روبه‌رو شده و در نهادهای اجتماعی مانند خانواده، رفتارهای جدیدی پدید آمده است. به بیانی دیگر، «ما اکنون در فرهنگی که از چگونگی روابط صمیمی و معانی آشکال مختلفش درک ضعیفی داریم» (بامپاس و سویت، ۲۰۰۱: ۲۹۷) زندگی می‌کنیم. ازدواج‌ها دیگر تنها بر اساس سنت‌های جمعی معمول صورت نمی‌گیرد، بلکه گرایش فردی به استقلال در امر انتخاب همراه با بالا رفتن سطح توقعات و گستره انتظارات از ازدواج و همسر، در کنار طیف گسترده‌ای از ملاک‌ها و هنجارهای گاه متناقض، انگیزه افراد را برای ازدواج در شرایط کنونی با چالش روبه‌رو کرده است. به طوری که گاه افراد با تردید، نگرانی و دودلی به آن نظر می‌کنند (سهراب‌زاده و حمامی، ۱۳۹۳: ۴۷۲؛ قنبری برزیان و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۴).

مسیر توسعه جامعه نیز با ترکیب خانواده‌ها نشان داده می‌شود (بک و بک-گرنشایم، ۱۹۹۵: ۱۵). همسرگزینی و ازدواج در جامعه سنتی ایران در گذشته، بیش از آن که نتیجه اراده و تصمیم‌گیری شخصی باشد، فرایندی مبتنی بر سنت‌ها و عرف‌های جمعی بود. به عبارت دیگر، ازدواج ترتیب یافته یک هنجار بود و نیز، بهنجارترین شیوه ارضای نیاز جنسی در جامعه معرفی می‌شد. اما در دنیای امروز، نیاز جنسی شرط کافی برای ازدواج نیست و بلوغ اجتماعی و اقتصادی نیز ضروری تلقی می‌شود.

1. Bumpass & Sweet

2. Beck & Beck-Gernsheim

با پیچیده‌تر شدن جوامع، فاصله میان بلوغ جنسی و بلوغ اجتماعی-اقتصادی در جوامع جدید محسوس‌تر شده و خود را در طولانی شدن دوره نوجوانی و ایجاد پیچیدگی‌های جدید در تعریف و جوابگویی به نیاز و غریزه جنسی در قالب‌هایی غیر از ازدواج و در نتیجه، کاهش آمار ازدواج و افزایش سن ازدواج نشان داده است. بدین ترتیب، ازدواج به طور بسیار چشم‌گیری در دهه‌های اخیر تغییر شکل داده و تا حدی پیش رفته که محققان اذعان می‌دارند که «نقش ازدواج به خودی خود در جامعه کم‌رنگ شده است (وایت و گالگر، ۲۰۰۰: ۱۵)» و تغییراتی مانند افزایش هم‌باشی یا هم‌خانگی، طلاق و باروری خارج از ازدواج، افزایش سن در اولین ازدواج و فرزندآوری و کاهش میزان ازدواج و باروری که تحت عنوان گذار جمعیتی دوم^۲ بیان می‌شود، به چشم می‌آید (ساروخانی، ۱۳۹۳؛ خانی، ۱۴۰۲؛ هال، ۲۰۰۲: ۱۷۴).

کاهش میزان ازدواج، افزایش سن ازدواج، شیوع هم‌باشی، دوستی و ازدواج اینترنتی، عدم تمایل به فرزندآوری، افزایش طلاق عاطفی، روابط فرازناتوبی و... برخی از تحولات چشمگیری است که در ابعاد مختلف در جامعه ایرانی رخ داده و شیوه‌ها و سبک‌های جدیدی از روابط شکل گرفته است. دختر و پسری که در جامعه و خانواده ایرانی رشد یافته است، داشتن رابطه بدون ازدواج^۳ را به ازدواج کردن ترجیح می‌دهد. سبکی متفاوت از روابط اجتماعی مرسوم که به صورت غیررسمی در جامعه وجود دارد و نمی‌توان آن را با همه ابعاد و بازخوردهایش در جامعه نادیده گرفت.

تحقیقات انجام گرفته در این زمینه بیان‌کننده این امر است که در جامعه ایران و بین جوانان این‌گونه از اشکال نوپدید همانند جوامع غربی، نه به صورت علنی و آشکار بلکه مخفیانه و پنهانی، وجود دارد (آزاد ارمکی و همکاران، ۱۳۹۰؛ خلیج‌آبادی فراهانی و همکاران، ۱۳۹۲؛ کنعانی و محمدزاده، ۱۳۹۳، ۱۳۹۵؛ بهروزیان و حسنوند، ۱۳۹۵؛ حمیدی فر و همکاران، ۱۳۹۵، ۱۳۹۶؛ حسنی و همکاران، ۱۳۹۷؛ اکبرزاده و هاشمیان فر، ۱۳۹۸؛ دانش و همکاران، ۱۳۹۸؛ کنعانی و علیجانی، ۱۴۰۰). به عبارت دیگر، باورها و ارزش‌های فردگرایی ما، نهادهای اجتماعی را به شکل مانع، یا در بهترین حالت، صرفاً وسیله‌ای برای تحقق خویش‌نشان می‌دهند. با پیشرفت فرایند نوسازی، تعداد تصمیم‌هایی که در هر کدام از حوزه‌های زندگی روزمره باید اتخاذ شوند، به سرعت افزایش می‌یابد.

1. Waite & Gallagher
2. second demographic transition
3. Hall
4. non-material relationship

با کمی اغراق می‌توان گفت «همه‌چیز شدنی است» (بک و بک-گرنشایم، ۱۹۹۵: ۳۴). این فرهنگ فردگرا، اقتدار نهادهای کلیدی جامعه از جمله خانواده را تضعیف کرده است و «باعث جدایی افراد از همان اجتماعی (خانواده‌ها، همسایه‌ها، کلیسا یا همکاران) شده که آن‌ها را پرورش داده‌اند» (سیدمن، ۱۳۹۲: ۱۵۱). جوانان ایرانی همگام با تغییرات اجتماعی و جهانی شدن، در تعامل با اینترنت، ماهواره و تلفن همراه و شبکه‌های اجتماعی موبایلی به عناصر فرهنگی نوینی دست یافته و به درک و نگرش جدیدی رسیده‌اند که این خود باعث تغییر در گرایش‌ها، ارزش‌ها، باورها و کنش‌های آنان نسبت به ازدواج شده است.

این تغییرات در مناطق مختلف کشور به یکسان رخ نداده و در برخی مناطق و استان‌ها مانند استان گیلان برجسته‌تر است. به عنوان مثال، کاهش میزان باروری در کشور یک پدیده عام است اما رسیدن این میزان به کم‌تر از نصف میزان جانشینی نسل و فزونی گرفتن میزان مرگ به میزان مولید در استان گیلان (روزبروزی، ۱۴۰۴) نشانگر تفاوت عمده رفتارهای جمعیتی در این استان نسبت به کل کشور است. آمارهای رسمی و تحقیقات انجام شده در زمینه ازدواج و طلاق نیز مؤید سطح پایین ازدواج و سطح بالای طلاق در این استان نسبت به کل کشور است (کنعانی و بخشی، ۱۳۹۳؛ حمیدی فر و همکاران، ۱۳۹۵؛ کنعانی و حمیدی فر، ۱۳۹۶؛ یعقوبی و همکاران، ۱۳۹۸) که نشان از تحول در ارزش‌های خانواده از مسیر فرایندهای نوگرایانه دارد.

موقعیت جغرافیایی این استان و وجود بندر انزلی و آستارا به عنوان پل ارتباطی با اروپا موجب تسهیل آشنایی این استان با نوسازی و ظهور فرایندهای آن در زندگی روزمره مردمان این دیار، زودتر از سایر نقاط کشور، شده است. برای مثال، امکان تحصیل برای زنان، واردات و صادرات با اروپا، تأسیس کارخانه ابریشم‌بافی، تأسیس تئاتر و تأسیس نمایندگی سیاسی کشورهایمانند روسیه، انگلیس و عثمانی و فرانسه، بخشی از تحولات اقتصادی و اجتماعی-فرهنگی بوده که در این استان و شهر رشت اتفاق افتاده است. این عوامل در طول یک قرن اخیر موجب شده است که استان گیلان همواره در زمینه تحولات اجتماعی و فرهنگی و به ویژه در حوزه خانواده در صدر این‌گونه تحولات باشد.

با توجه به افزایش سن ازدواج از یک سو و عدم تمایل جوانان به ازدواج از سوی دیگر و نیز با توجه به آگاهی از پیامدهای این روابط نابهنجار در جامعه، شیوع و افزایش آن می‌تواند به صورت مستقیم و غیرمستقیم بر استحکام نهاد خانواده اثرگذار باشد و این امر بیش از پیش ضرورت بررسی دقیق تر نگرش‌های جوانان نسبت به این موضوع را آشکار می‌کند.

بنابراین، بررسی میزان تمایل جوانان به ازدواج به مثابه یک پدیده چندبُعدی از اهمیت زیادی برخوردار است. در این زمینه می‌توان پرسید که کدام یک از فرایندهای نوسازی (شرایط اقتصادی-اجتماعی و یا ارزش‌ها و نگرش‌های اجتماعی سنتی و یا مدرن) می‌توانند بر روی تمایل جوانان به روابط بدون ازدواج نقش داشته باشند؟ تغییر و دگرگونی در شرایط اجتماعی از جمله بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی، افزایش سطح تحصیلات، تغییر تمایلات و خواسته‌های جوانان در زمینه‌های اجتماعی مختلف از طرف دیگر تا چه اندازه می‌تواند بر تمایل آن‌ها به روابط بدون ازدواج مؤثر باشد؟

۲. چارچوب نظری (جامعه در مخاطره و فردی شدن)

در این پژوهش از نظریه جامعه در مخاطره^۱ و فردی شدن^۲ بک و بک-گرنشایم (۲۰۰۲) برای تبیین فرایندهای نوسازی و نقش آن در تحولات خانواده و ازدواج استفاده شده است. آن‌ها نوعی گسستگی را در مدرنیته و یک نوع گذار از جامعه صنعتی کلاسیک به جامعه مخاطره‌آمیز می‌بینند که گرچه با جامعه پیشین متفاوت است، اما همچنان بسیاری از ویژگی‌های جامعه صنعتی را حفظ کرده است. از دیدگاه آن‌ها، نوسازی با فراهم کردن برخی فرصت‌ها و همچنین، ایجاد برخی محدودیت‌ها، بر کنش فردی اثر می‌گذارد.

بک و بک-گرنشایم (۱۹۹۵، ۲۰۰۲) مهم‌ترین ویژگی در مدرنیته متأخر را فردی شدن می‌دانند. با گذار به جامعه مدرن، تغییرات بسیاری صورت گرفت و این تغییرات، با قطع مردم از روابط سنتی، باورها و روابط اجتماعی، فرایند فراگیر فردی شدن را به وجود آوردند. فردی شدن متضمن افزایش تقاضاهای جدید در مردم و درعین حال در انتخاب‌های آنان است که به‌ویژه در رابطه با مسائلی مانند هویت جنسی، روابط شغلی و خانوادگی، روزبه‌روز پیچیده‌تر و دشوارتر می‌شود. این نوع برنامه‌ریزی نیازمند به‌کار بستن پیوسته و تأمل فراوان درباره ماهیت مسیر زندگی فرد و آینده آن است (لاپتن،^۳ ۱۳۸۰: ۳۰۴). به اعتقاد آن‌ها، افراد، فردی شدن (فرایند ازدست دادن اطمینان، ازهم‌پاشیدگی و استقرار مجدد افراد در جامعه، از طریق به‌کارگیری و استقرار سیستم‌ها و ارزش‌های جدید) را تجربه خواهند کرد یا وادار به تجربه آن خواهند شد.

1. risk society
2. individualization
3. Lupton

فردی شدن چنانچه توسط بک و بک-گرنشایم (۱۹۹۵: ۶) تعریف شده است، «به این معنی است که مردان و زنان از نقش‌های جنسیتی که توسط جامعه صنعتی برای زندگی در خانواده‌های هسته‌ای تجویز می‌شوند، آزاد می‌شوند. در عین حال، آن‌ها خود را تحت درد و رنج ناشی از شرایط بد مادی مجبور می‌بینند تا از طریق بازار کار، آموزش و تحرک، زندگی خود را به وجود آورند و در صورت نیاز، این زندگی را به هزینه تعهدات خود نسبت به خانواده، روابط و دوستان دنبال کنند و با تحمل این شرایط، این وضعیت تشدید می‌شود». بدین معنا که عاملان انسانی بیش از پیش از بند الزامات ساختاری رها می‌شوند و در نتیجه، بهتر می‌توانند خودشان و نیز جوامع محل زندگی شان را به نحو بازتابشگرانه‌ای بسازند. برای مثال، انسان‌ها به جای آن‌که تعیین شده موقعیت طبقاتی شان باشند، کم‌وبیش به تنهایی عمل می‌کنند. از آنجاکه انسان‌ها به تمهیدات خاص خودشان واگذار شده‌اند، مجبورند که بازتابش‌گرت‌ر باشند.

بک و بک-گرنشایم چگونگی تحول فردی شدن را در دو سطح نهادی و فردی بررسی می‌کنند. در سطح نهادی، افول ارزش‌های سنتی موجب تحولات اجتماعی می‌شود که فرد را درگیر ایجاد زندگی نامه شخصی خود می‌کند. هنجارهای قدیمی در حال از دست دادن قدرت خود در تعیین رفتار هستند. آنچه در حال حاضر انجام می‌گیرند، مسائلی هستند که باید مورد بحث، توجیه، مذاکره و توافق قرار گیرند و به همین دلیل نیز همواره می‌توانند لغو شوند. به دنبال صمیمیت، بازیگران تبدیل به منتقدان، مدیران و مخاطبان خود می‌شوند که در مورد آن بازنگری، تماشای و بحث می‌کنند، ولی قادر به پذیرش قوانین برای رسیدن به آن به همان سرعتی که لازم است، نیستند. قوانینی که دائماً غلط و غیرقانونی بودن آن‌ها ثابت می‌شوند و بنابراین صرفاً موقت هستند. در چنین شرایطی، پناه بردن به سختی‌ها، به تفکر جدید/ قدیمی سیاه و سفید، تقریباً مانند نجات به نظر می‌رسد (بک و بک-گرنشایم، ۱۹۹۵: ۷). به عبارت دیگر، زندگی فردی است که به زندگی اجتماعی معنا می‌بخشد و کنش‌های فردی، هدایت‌کننده مسیر زندگی است.

چنین وضعیتی به بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی می‌انجامد. زنان امروزی دیگر به همان اندازه گذشته بر اساس زندگی خانوادگی و خدمت‌رسانی به مردان تعریف نمی‌شوند، اما آن‌ها هنوز مسئولیت بیشتری نسبت به مردان برای انجام وظایف خانوادگی دارند و هنوز هم بسیار کم‌تر، به وسیله موقعیتی پایدار در بازار کار محافظت می‌شوند (بک و بک-گرنشایم، ۲۰۰۲: ۵۶-۵۵).

با وجود آن که برابری کامل بین زن و مرد رُخ نداده است، اما تقسیم‌بندی سنتی پیرامون دو جنس که در آن مرد نان‌آور خانه و زن به کار در خانه مشغول بود، تغییر کرده است؛ هرچند میزان و نحوه این تغییرات در جوامع مدرن غربی و جوامع درحال توسعه متفاوت است. چنین تغییراتی بر روابط میان جنس‌ها تأثیر می‌گذارند. واضح است که در اینجا امکان بالقوه‌ای برای نوع جدیدی از پیوند وجود دارد که دیگر زن و مرد را به زندگی روزمره، مانند جامعه پیشاصنعتی، به نقش‌های جنسیتی متضاد که یکدیگر را کامل می‌کنند، اما مطیع بودن زن را پیش فرض می‌گیرد، محدود نمی‌کند. در مقابل، اکنون شانس پیوند ارواح افراد یا قرار دادن آن با احتیاط بیشتر، شریک شدن دو نفر که از نظر شخصیت و نگرش نسبت به زندگی نزدیک هستند، وجود دارد (بک و بک - گرنشایم، ۱۹۹۵: ۶۱). زنان تا اندازه زیادی دیگر به نقش‌های انتسابی چون مادری و همسری محدود نیستند و می‌توانند با شایستگی و تلاش زندگی نامه خود را شکل دهند.

در نتیجه، دنیای مدرن فرد را به تکاپو و فعالیت وامی‌دارد. فرایندهای فردی شدن نه تنها اجازه مشارکت فعال را به افراد می‌دهند، بلکه خواستار آن نیز هستند. هنگامی که طیف انتخاب‌ها گسترش یافته و ضرورت تصمیم‌گیری بین افراد افزایش می‌یابد، نیاز بالایی به کنش‌های فردی، تطبیق، هماهنگی و ائتلاف وجود دارد (بک و بک - گرنشایم، ۲۰۰۲: ۴). آزادی عمل و اختیار برای تصمیم‌گیری به جنبه فردی تبدیل شده و از نفوذ ارزش‌های اجتماعی کاسته می‌شود. با این حال، فردی شدن در عین حال که به آزادی در انتخاب می‌انجامد، احساس ناامنی و تلاش برای گریز از مخاطره‌ها را نیز در پی دارد و این همان آزادی مخاطره‌آمیزی است که در دنیای مدرن وجود دارد. زیرا عدم موفقیت به یک شکست شخصی تبدیل می‌شود و دیگر به عنوان یک تجربه گروهی قلمداد نمی‌شود. در حالی که در گذشته بیماری، اعتیاد، بیکاری و دیگر انحرافات از هنجار به عنوان سرنوشت در نظر گرفته می‌شد، امروزه تأکید بر مسئولیت و اشتباه فردی است. بنابراین، چنین شرایطی مستلزم برعهده گرفتن مسئولیت مشکلات شخصی و حوادث پیش‌بینی نشده است (بک و بک - گرنشایم، ۲۰۰۲: ۲۴).

در سطح فردی، بک و بک - گرنشایم به منابعی اشاره می‌کنند که هر کس با توجه به وضعیت خود از آن برخوردار است و در روند کنشگری او نقش ایفا می‌کند. در بین این منابع شخصی، تحصیلات و جنسیت در زمینه ازدواج و روابط بین شخصی اهمیت بالایی دارد. آن‌ها (۱۹۹۵، ۲۰۰۲) معتقدند فرصت آموزشی بیشتر نه تنها در سطح مستقیم شناختی، بلکه به طور غیرمستقیم در بسیاری از زمینه‌های زندگی روزمره قابل درک است.

یکی از نتایج این است که امروزه متوسط سطح تحصیلات دختران و زنان جوان به طور قابل توجهی بالاتر از سطح تحصیلات والدین و به ویژه مادرانشان است. پس، برنامه‌های زندگی آن‌ها با برنامه‌های والدینشان به ویژه مادرشان متفاوت است. برابری‌های تحصیلی و تا حدودی شغلی در بین زنان و مردان باعث شده است که زیربنای برتری مردان و تحکیم انقیاد زنان، سست شود.

زنان قبلاً کاملاً بر «زندگی برای دیگران»^۱ متمرکز بودند و ساختار اجتماعی امکان آگاهی از موقعیتشان را محدود می‌کرد. امروزه، پیوندهای زندگی خانوادگی تا حدودی سست شده است و از طریق گسترش امکانات و فرصت‌های آموزشی، زنان ظرفیت بیشتری برای شناخت ویژگی‌ها و محدودیت‌های زمینه‌ای که در آن زندگی می‌کنند، به دست آورده‌اند. بنابراین، زنان دیگر بدون قید و شرط به ازدواج، به عنوان هدفی که باید در سریع‌ترین زمان ممکن به آن دست پیدا کنند، نگاه نمی‌کنند. برای این‌که آن‌ها تحصیلات بهتری داشته باشند، شانس بیشتری برای یافتن یک فعالیت ذاتاً رضایت‌بخش دارند که از طریق آن بتوانند زندگی خود را به دست آورند. درحالی‌که زنان بی‌سواد که در انتهای سلسله‌مراتب گیر افتاده‌اند، اغلب ازدواج را تنها راه فرار ممکن از کار یکنواخت و دستمزد پایین می‌دانند (بک و بک-گرنشایم، ۲۰۰۲: ۶۰-۵۸).

زندگی در چنین دنیایی دارای چند ویژگی است. فرد خود را در مسیرهای جدیدی خواهد دید که الگویی درباره آن وجود ندارد. چراکه، هنجارهای از پیش تعیین شده به وسیله سنت‌ها برای هدایت زندگی، جای خود را به کنش‌های فردی داده است. به عبارت دیگر، زندگی برای خود، یک زندگی کاملاً ناهمسان است. درحالی‌که فرهنگ در گذشته به وسیله سنت تعریف می‌شد، امروزه به عنوان حوزه آزادی است که از هر گروه از افراد محافظت می‌کند و ظرفیت این را دارد که از فردی شدن خود دفاع کرده و آن را بسط دهد (بک و بک-گرنشایم، ۲۰۰۲: ۲۷). فرد از آزادی لازم برخوردار است تا با تعیین اهداف، برنامه‌ریزی و تلاش برای رسیدن به آن به زندگی خود شکل دهد. علاوه بر این، زندگی برای خود یک زندگی بازاندیشانه است. بازاندیشی اجتماعی^۲ - تحلیل یا پردازش اطلاعات، گفتگو، مذاکره و توافق، تناقض - تقریباً مترادف با زندگی برای خود است.

بک و بک-گرنشایم مانع اصلی یافتن شریک زندگی مناسب در اثر تفاوت‌های جنسیتی

1. Living for others
2. Social reflexivity

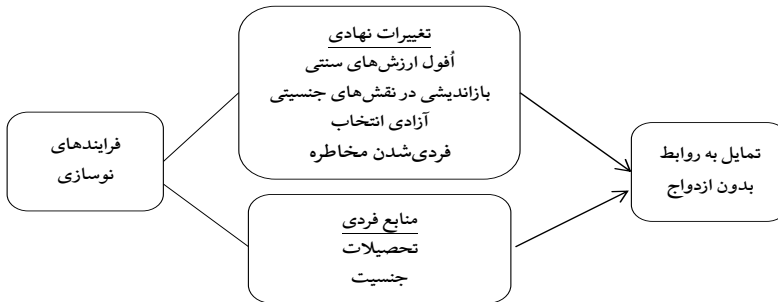
و تحصیلی را ناشی از عدم تعادل در عرضه و تقاضا در بازار ازدواج می‌دانند و آن را این‌گونه شرح می‌دهند: «مرد جدید به اندازه کافی برای زنان جدید وجود ندارد. به عبارت دیگر، اگر زنان اصرار داشته باشند که مردی را پیدا کنند که نظرات آن‌ها در مورد مشارکت و حقوق برابر را داشته باشد، می‌توانند مدت طولانی صبر کنند و هنوز شانس کمی برای موفقیت دارند. برای مردان وضعیت برعکس به نظر می‌رسد؛ زنان سنتی به اندازه تعداد مردان سنتی وجود ندارد. با این حال، احتمالاً راه‌حل‌هایی مانند مدل قدیمی ازدواج کردن با زنان با سطح تحصیلات پایین‌تر، برای مردان وجود دارد» (بک و بک-گرنشایم، ۲۰۰۲: ۱۰۸).

در چنین شرایطی، مدل خانواده متعارف در نتیجه ظهور و گسترش شکل‌های جدید زندگی در حال کاهش است. شکل‌هایی که هدف آن به‌تنهایی زندگی کردن نیست، بلکه انواع مختلفی از روابط را در برمی‌گیرد، برای مثال: خانواده بدون ازدواج رسمی یا بدون فرزند، خانواده تک‌والدی، ازدواج مجدد، همجنس‌گرایی، روابط پاره‌وقت و مصاحبت‌های پایدار برای دوره خاصی از زندگی. این موارد نشان‌دهنده چیزی است که «خانواده پساخانوادگی»^۱ نامیده می‌شود (چان، ۲۰۰۷: ۴).

بر اساس دیدگاه بک و بک-گرنشایم، افراد به دلایلی که پیش‌تر شرح داده شد، درباره ازدواج تصمیم‌گیری کرده و آن را به تعویق انداخته و یا مسیر زندگی مشترک بدون ازدواج را انتخاب می‌کنند. در واقع، مسیر رابطه داشتن و ازدواج تا حدودی از یکدیگر جدا شده و افرادی که با هم رابطه دارند، لزوماً ازدواج نمی‌کنند، بلکه در صورتی که شرایط مطلوب خود را بیابند، اقدام به ازدواج می‌کنند.

بنابراین، آن‌ها الگوی رایج ازدواج و باروری در جوامع غربی را جایگزینی و یا تعویق در ازدواج و کاهش شدید فرزندآوری (و حتی بی‌فرزندی) دانسته و نرخ بسیار پایین ازدواج و باروری در آن جوامع نیز آن را تأیید می‌کند. اما در جامعه ایرانی، علی‌رغم نرخ پایین ازدواج و باروری در دهه‌های گذشته، همچنان ازدواج و فرزندآوری به‌عنوان شکل اصلی خانواده در بین افراد رواج دارد، هرچند روند نزولی را طی می‌کند و می‌توان آن را به‌عنوان الگوی جدیدی به نام روابط بدون ازدواج (تأخیر در ازدواج) و کم‌فرزندی نام‌گذاری کرد. این تفاوت در میزان ازدواج و باروری مسلماً ناشی از الگوها و قواعد سنتی جامعه است که با ارزش‌های مدرن در تضاد بوده یا با هم تلفیق شده‌اند.

1. Post-Familial Family
2. Chan

شکل شماره ۱: مدل نظری تحقیق

۳. پیشینه تجربی

بررسی تحقیقات پیشین نشان می‌دهد که عوامل مختلفی در تمایل به روابط بدون ازدواج نقش دارند که در ادامه به آن‌ها پرداخته شده است: در تحقیقات مورد بررسی به عوامل مختلفی اشاره شده است که می‌توان آن را در سه بخش تقسیم بندی کرد:

- عوامل ساختاری که شامل تغییر در نگرش‌ها و ارزش‌ها (ابراهیمی و مهداد، ۱۳۹۸؛ پوراسماعیلی، ۱۳۹۷)، جهانی شدن (رضوی مجارشین، ۱۳۹۹؛ دانش و همکاران، ۱۳۹۷؛ رضانی فر و آدیش، ۱۳۹۷)، وضعیت اقتصادی (تاج‌بخش و محمدی، ۱۳۹۹؛ رضانی فر و آدیش، ۱۳۹۷؛ شکوری و همکاران، ۱۳۹۷؛ غفاری و همکاران، ۲۰۱۹؛ ماهاراج و شانگاز، ۲۰۲۰؛ بلو ماهینت، ۲۰۲۲؛ اولادجو و اوسنی، ۲۰۲۴)، وضعیت خانوادگی و نظارت والدین (رضوی مجارشین، ۱۳۹۹؛ ابراهیمی و مهداد، ۱۳۹۸؛ رضانی فر و آدیش، ۱۳۹۷؛ قمریا و همکاران، ۲۰۲۰؛ غفاری و همکاران، ۲۰۱۹) و نگرش‌های جنسیتی (رضوی مجارشین، ۱۳۹۹؛ کارمان و همکاران، ۲۰۲۲) است؛

1. Maharaj & Shangase
2. Bello Muhinat
3. Oladejo & Oseni
4. Qomariah et al.
5. Karaman et al.

• عوامل فرهنگی که شامل دین داری (رضوی مجارشین، ۱۳۹۹؛ تاج بخش و محمدی، ۱۳۹۹؛ دانش و همکاران، ۱۳۹۷؛ رضانی فر و آدیش، ۱۳۹۷؛ ماهای و لوین،^۱ ۲۰۰۷؛ جانگ،^۲ ۲۰۱۵؛ غفاری و همکاران، ۲۰۱۶؛ کارمان و همکاران، ۲۰۲۲؛ بلو ماهینت، ۲۰۲۲؛ اولادجو و اوسنی، ۲۰۲۴)، رسانه ها و شبکه های اجتماعی مجازی (ابراهیمی و مهداد، ۱۳۹۸؛ دجانا،^۳ ۲۰۱۶؛ غفاری و همکاران، ۲۰۱۹)، فشار اجتماعی و گروه همسالان (رضوی مجارشین، ۱۳۹۹؛ رضانی فر و آدیش، ۱۳۹۷؛ قادرزاده و همکاران، ۱۳۹۶؛ دجانا، ۲۰۱۶؛ قمریا و همکاران، ۲۰۲۰؛ غفاری و همکاران، ۲۰۱۹) و سرمایه فرهنگی (وهابی زاده، ۱۳۹۶) است؛

• و عوامل فردی که شامل فردگرایی (رضوی مجارشین، ۱۳۹۹؛ پوراسماعیلی، ۱۳۹۷؛ رضانی فر و آدیش، ۱۳۹۷؛ دجانا، ۲۰۱۶؛ تورس فلور و همکاران،^۴ ۲۰۲۳)، وضعیت تحصیلی (تاج بخش و محمدی، ۱۳۹۹؛ ماهاراج و شانگاز،^۵ ۲۰۲۰)، نیاز عاطفی و جنسی (ابراهیمی و مهداد، ۱۳۹۸؛ قنبری برزیان و همکاران، ۱۳۹۷؛ رضانی فر و آدیش، ۱۳۹۷؛ قادرزاده و همکاران، ۱۳۹۶)، ویژگی های فردی (پوراسماعیلی، ۱۳۹۷؛ وهابی زاده، ۱۳۹۶؛ ماهای و لوین، ۲۰۰۷) ترس از ازدواج ناموفق و طلاق (رضانی فر و آدیش، ۱۳۹۷؛ شکوری و همکاران، ۱۳۹۷؛ ماهای و لوین، ۲۰۰۷؛ رایمو و همکاران،^۶ ۲۰۲۱؛ تورس فلور و همکاران، ۲۰۲۳) و لذت بردن از مجردی (تاج بخش و محمدی، ۱۳۹۹؛ شکوری و همکاران، ۱۳۹۷) است.

مرور پژوهش های انجام شده نشان می دهد که در پژوهش های داخلی محققان به دنبال عوامل و دلایل گوناگونی برای گرایش به روابط بدون ازدواج بوده و بر آن هستند تا عواملی را که موجب می شود جوانان تمایلی به ازدواج نداشته باشند و به سمت روابط بدون ازدواج تمایل داشته باشند را واکاوی کنند. همچنین، پیشینه های تحقیق از تنوع روش شناختی خوبی برخوردار بوده و با روش های مختلف کمی و کیفی انجام گرفته اند. با این حال، در مطالعات پیشین ضعف هایی مشاهده می شود که شامل این موارد است: بیشتر پژوهش های قبلی در بین دانشجویان انجام گرفته است که تعمیم پذیری یافته ها را با محدودیت مواجه می سازد،

1. Mahay Lewin
2. Jung
3. Djannah
4. Torres Flor et al.
5. Raymo et al.

اما در این پژوهش سعی شده است تا طیف گسترده‌تری از جوانان و با مشخصات زمینه‌ای مختلف مورد بررسی قرار گیرد. علاوه بر این، در تحقیقات پیشین اگرچه به برخی از متغیرهای مربوط به فرایندهای نوسازی مانند جهانی شدن و فردگرایی اشاره شده است، اما مبانی نظری منسجم و مشخصی برای تبیین این موارد ذکر نشده و پیوند نظری بین آن‌ها با فرایندهای نوسازی وجود ندارد. این پژوهش می‌تواند با بهره‌گیری از نظریه‌های نوسازی و تحول ارزشی (جامعه در مخاطره و فردی شدن)، شکاف موجود در ادبیات تحقیق را پُر کرده و تبیین جامع‌تری از چگونگی تأثیرگذاری فرایندهای نوسازی بر شکل‌گیری و گسترش روابط بدون ازدواج در جامعه مورد مطالعه ارائه دهد و به غنای ادبیات نظری بیفزاید.

قابل ذکر است، از آنجاکه پژوهش‌های خارجی بافت اجتماعی و فرهنگی متفاوتی با جامعه ایران هستند، نگاهی متفاوت به ازدواج دارند. در بیشتر این پژوهش‌ها ازدواج به مثابه نهادی منسوخ و قدیمی در نظر گرفته شده است و در نگاه ایشان روابط خارج از ازدواج و دوستی رواج بیشتری در بین افراد دارد و آن را به ازدواج ترجیح می‌دهند و به هم باشی تمایل بیشتری دارند. در برخی دیگر از پژوهش‌های خارجی نیز افراد بر این باور هستند که داشتن رابطه عاطفی و جنسی قبل از ازدواج به آن‌ها کمک بیشتری می‌کند و در صورت تمایل به ازدواج آماده‌تر هستند. در واقع، در پژوهش‌های خارجی به این‌گونه روابط به عنوان جایگزین و مقدمه ازدواج نگاه می‌کنند.

۴. روش‌شناسی

در این پژوهش از روش‌شناسی کمی مبتنی بر پیمایش استفاده شده است. جامعه آماری این تحقیق، «کلیه شهروندان ۱۵-۴۹ ساله ازدواج‌نکرده استان گیلان در زمستان ۱۴۰۲» است که با توجه به آمار سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ در مجموع نزدیک به ۴۵۶۰۰۰ نفر برآورد شده است. انتخاب افراد ازدواج‌نکرده در بازه سنی ۱۵-۴۹ سال به دلیل وجود اهمیت سن باروری در این بازه سنی از نظر جمعیت‌شناسی و جامعه‌شناسی است.

حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران و پارامترهای محاسباتی فوق برابر با ۸۰۰ نفر تعیین شد. با این حال، برای رفع مشکلات احتمالی در بعضی از پرسشنامه‌های پُر شده مانند وجود پرسشنامه‌های بی‌پاسخ، نیمه‌تمام، گم‌شده و... حجم نمونه ۸۵۰ نفر در نظر گرفته شد که در انتها و با بررسی پرسشنامه‌ها، تعداد ۸۲۰ مورد برای تحلیل نهایی مورد استفاده قرار گرفت. در این پژوهش از نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای استفاده شده است.

نمونه‌گیری در مناطق شهری رشت، بندر انزلی، لاهیجان و تالش انجام شده است. ابتدا، از هر منطقه شهری، به صورت تصادفی ساده، ۴ محله انتخاب شده‌اند. در ادامه، از بین محله‌های انتخاب شده، تعداد ۴ بلوک به صورت تصادفی مشخص شده و با برآورد خانواده‌های واجد شرایط در هر بلوک، از بین آن‌ها تعداد ۲۰ نفر در هر بلوک به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. برای این کار، در هر بلوک منتخب، ۲ خیابان انتخاب شده و از بین هر خیابان منتخب نیز تعداد ۵ کوچه به صورت تصادفی و از هر کوچه تعداد ۴ نمونه به صورت سیستماتیک انتخاب شدند.

برای دست‌یابی به داده‌ها، از ابزار پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده که شامل سؤالات مربوط به متغیر وابسته، متغیرهای مستقل و متغیرهای زمینه‌ای است. سؤالات پرسشنامه، خصوصاً سؤالات مربوط به متغیر مستقل و وابسته به صورت ترتیبی و طیف لیکرت پنج‌تایی طراحی شده است که با توجه به مثبت یا منفی بودن گویه‌ها در طیف پنج‌تایی نمره‌گذاری شده است. به طوری که سؤالات مثبت از ۵ تا ۱ و سؤالات منفی از ۱ تا ۵ خواهد بود. سؤالات مربوط به متغیرهای زمینه‌ای به صورت اسمی و فاصله‌ای طراحی شده است. تعریف نظری و عملیاتی متغیرهای تحقیق که شامل متغیرهای مستقل (افول ارزش‌های سنتی، بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی، آزادی انتخاب، فردی شدن مخاطره) و متغیر وابسته (میزان تمایل به روابط بدون ازدواج) است در جدول شماره ۱ ذکر شده است.

اعتبار پرسشنامه این پژوهش مبتنی بر اعتبار صوری بود که با استفاده از نظرات و مشاوره‌های اساتید و محققان تأیید شده است. بدین منظور، پرسشنامه طراحی شده به ۵ نفر از اساتید جامعه‌شناسی ارائه شد و بعد از دو مرحله اصلاح و ویرایش، برای انجام پیش‌آزمون آماده گردید. پایایی پرسشنامه پژوهش از طریق پیش‌آزمون و آلفای کرونباخ مورد ارزیابی قرار گرفته است. پیش‌آزمون این پژوهش یک بار و با ۵۰ نفر انجام شد که با جرح و تعدیل و اصلاح در برخی گویه‌ها، میزان پایایی آن به حد مطلوب رسید. نتایج آلفای کرونباخ در جدول شماره ۱ (انتهای تعریف عملیاتی هر متغیر) آورده شده است.

برای بررسی نرمال بودن داده‌ها جهت استفاده از آزمون‌های آماری پارامتری یا ناپارامتری از شاخص چولگی و کشیدگی استفاده شد. مطابق با دیدگاه هر و همکاران^۱ (۲۰۱۰)، گئورگ و مالری^۲ (۲۰۱۰) و بیرن^۳ (۲۰۱۰) اگر میزان چولگی در بازه ۲+ تا ۲- و میزان کشیدگی در بازه ۷+ تا

1. Hair et al.
2. George & Mallery
3. Bryne

تا ۷- قرار گیرد، داده‌ها نرمال بوده و امکان انجام آزمون پارامتری فراهم می‌شود. پس از انجام آزمون چولگی و کشیدگی، داده‌های این پژوهش در بازه تعیین شده قرار گرفت، پس در تحلیل داده‌ها از آزمون‌های پارامتری استفاده شد.

جدول شماره ۱: تعریف نظری و عملیاتی متغیرهای تحقیق

متغیر	تعریف نظری	تعریف عملیاتی	آلفای کرونباخ (a)
ارزش‌های سنتی میزان آفول	به معنای تحلیل رفتن یقین‌های گذشته است که مسیر زندگی افراد را تعیین می‌کردند. ایده‌های سنتی در مورد طبقه، منزلت، هویت و ... که در حال حاضر فرد مجبور به تابعیت از آن‌ها نیست و به جای الگوهای جمعی به تمایلات و الگوهای فردگرایانه پایبند شده است (بک و بک-گرنشایم، ۱۹۹۵، ۲۰۰۲).	۱- ازدواج در سنین پایین را تضمینی برای پایداری زندگی مشترک نمی‌بینم. ۲- در صورت ایجاد اختلاف بین زن و شوهر، طلاق و جدایی راه‌حل مناسبی می‌دانم. ۳- دوستی زوجین بعد از طلاق و جدایی را امکان‌پذیر می‌دانم. ۴- ازدواج را صرفاً یک قرارداد اجتماعی می‌بینم. ۵- روابط جنسی قبل از ازدواج بین دختر و پسر اشکالی ندارد.	۰/۷۸۳
نقش‌های جنسیتی میزان بازاندیشی در	بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی سنتی و از پیش تعیین شده درباره دو جنس که در آن مرد به کارهای خارج از خانه و زن به کارهای داخل خانه محدود بود. این تغییرات به گسترش ورود زنان به عرصه‌های مختلف اجتماعی مانند آموزش و پرورش، بازار کار و نیز اندیشه‌های برابری طلبانه در زمینه روابط بین دو جنس انجامیده است (بک و بک-گرنشایم، ۱۹۹۵، ۲۰۰۲).	۱- زنان می‌توانند هم‌دوش مردان در جامعه کار کنند. ۲- استقلال مالی برای یک زن ضروری است. ۳- مردان باید در کارهای خانه به همسران خود کمک کنند. ۴- یک زن تنها با ازدواج و مادر شدن تعریف نمی‌شود.	۰/۷۶۸

متغیر	تعریف نظری	تعریف عملیاتی	آلفای کرونباخ (α)
آزادی انتخاب	به معنای داشتن انتخاب‌های متعدد برای ساختن زندگی نامه خویش است. به عبارت دیگر، افول ارزش‌های سنتی و فردی شدن به کاهش نفوذ مسیرهای ازپیش‌تعیین‌شده انجامیده و فرد باید درباره همه چیز تصمیم‌گیری کند و انتخاب‌گر از میان احتمالات باشد (بک و بک-گرنشایم، ۱۹۹۵، ۲۰۰۲).	<p>۱- خودم تصمیم می‌گیرم که چه زمانی ازدواج کنم.</p> <p>۲- این که تصمیم بگیرم ازدواج کنم یا نکنم، به خودم مربوط است.</p> <p>۳- خودم تصمیم می‌گیرم که با چه کسی ازدواج کنم.</p> <p>۴- به اصرار والدینم ازدواج نمی‌کنم.</p> <p>۵- در انتخاب همسر با خانواده‌ام مشورت می‌کنم.</p> <p>۶- انتخاب همسر بر عهده خودم است، نه خانواده‌ام.</p>	۰/۷۵۳
فردی شدن مخاطره	تردیدها و بلا تکلیفی‌هایی که افراد در مواجهه با گزینه‌های پیش روی خود برای ساختن زندگی نامه خویش دارند و آگاهی از این مسئله که هر انتخابی با مخاطره‌ای همراه است. این شرایط به بازبینی و مدیریت فعال گزینه‌های موجود برای ادامه زندگی ختم می‌شود که پیامدهای متناقضی در بردارد (بک و بک-گرنشایم، ۱۹۹۵، ۲۰۰۲).	<p>۱- از این می‌ترسم که همسر آینده‌ام رشد اجتماعی کافی نداشته باشد.</p> <p>۲- نگرانم که پس از ازدواج زندگی موفق‌تری نداشته باشم.</p> <p>۳- گسترش روابط خارج از ازدواج در جامعه مرا نسبت به ازدواج دچار تردید می‌کند.</p> <p>۴- ازدواج من را از پیگیری اهداف و خواسته‌هایم دور می‌کند.</p> <p>۵- نگرانم که ازدواج بسیاری از آزادی‌هایم را از من بگیرد.</p> <p>۶- ازدواج هزینه‌های مالی زیادی برایم خواهد داشت.</p> <p>۷- بدون داشتن شغل ثابت و مناسب نمی‌توانم به ازدواج فکر کنم.</p> <p>۸- نگران توقعات مالی بیش از حد در امر ازدواج هستم.</p>	۰/۸۴۰

متغیر	تعریف نظری	تعریف عملیاتی	آلفای کرونباخ (α)
بدون ازدواج تمایل به روابط	در رابطه بدون ازدواج، افراد با یکدیگر دارای یک رابطه عاطفی و حتی جنسی هستند اما ازدواج رسمی نکرده‌اند (بار و همکاران، ۲۰۱۵؛ آنتوگینی و همکاران، ۲۰۲۳). این متغیر به میزان تمایل و علاقه افراد برای داشتن روابط بدون ازدواج اشاره دارد. به عبارت دیگر، افراد تا چه حد داشتن رابطه بدون ازدواج و یا به طور کلی ازدواج نکردن را ترجیح می‌دهند.	۱- علاقه‌ای به ازدواج کردن ندارم. ۲- داشتن رابطه متعهدانه با جنس مخالف را به ازدواج کردن ترجیح می‌دهم. ۳- داشتن رابطه خوب با جنس مخالف، بدون ازدواج کردن هم ممکن است. ۴- حتی اگر شرایط لازم را هم داشته باشم، تمایلی به ازدواج ندارم. ۵- رابطه خوب با جنس مخالف، ضرورتاً نباید به ازدواج ختم شود. ۶- رابطه خوب بدون ازدواج را به یک ازدواج ناموفق ترجیح می‌دهم.	۰/۸۰۱

۵. یافته‌ها

در ابتدای این بخش، متغیرهای جمعیت شناختی بررسی می‌شود: ۵۸٫۸٪ از پاسخگویان زن و ۴۱٫۲٪ مرد بودند. میزان تحصیلات ۳۲٫۹٪ از پاسخگویان دیپلم، ۵۸٫۵٪ کارشناسی و ۴٫۹٪ کارشناسی ارشد و بالاتر بود. سن ۱۹٫۵٪ از پاسخگویان زیر ۲۰ سال، ۳۱٫۷٪ ۲۰ تا ۲۴ سال، ۲۴٫۴٪ بین ۲۵ تا ۲۹ سال، ۱۸٫۳٪ بین ۳۰ تا ۳۴ سال و ۶٫۱٪ برابر با ۳۵ سال و بالاتر بود. ۴۳٫۹٪ از آن‌ها شاغل، ۲۹٫۳٪ دانشجو، ۷٫۳٪ سرباز و ۱۹٫۵٪ بیکار بودند. ۵۰٪ از آن‌ها از قوم گیلک، ۲۲٪ تالش، ۱۸٫۳٪ ترک، ۳٫۷٪ کرد و ۶٫۱٪ از سایر اقوام بودند.

مطابق جدول شماره ۲، ۵۷٫۳٪ از پاسخگویان دارای تمایل به روابط بدون ازدواج در سطح بالا، ۴٫۹٪ دارای اُفول ارزش‌های سنتی در سطح بالا، ۵۸٫۵٪ دارای بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی در سطح متوسط، ۵۶٫۱٪ دارای آزادی انتخاب در سطح بالا و ۶۷٫۱٪ دارای فردی شدن مخاطره در سطح متوسط بودند.

جدول شماره ۲: توصیف فراوانی متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق

متغیر	طبقات	فراوانی	درصد	متغیر	طبقات	فراوانی	درصد
تمایل به روابط بدون ازدواج	پایین	۳۰	۳/۷	اُفول ارزش‌های سنتی	پایین	۱۰	۱/۲
	متوسط	۳۲۰	۳۹		متوسط	۳۶۰	۴۳/۹
	بالا	۴۷۰	۵۷/۳		بالا	۴۵۰	۵۴/۹
	جمع	۸۲۰	۱۰۰		جمع	۸۲۰	۱۰۰
بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی	پایین	۳۰۰	۳۶/۶	آزادی انتخاب	پایین	۱۰	۱/۲
	متوسط	۴۸۰	۵۸/۵		متوسط	۳۵۰	۴۲/۷
	بالا	۴۰	۴/۹		بالا	۴۶۰	۵۶/۱
	جمع	۸۲۰	۱۰۰		جمع	۸۲۰	۱۰۰
فردی شدن مخاطره	پایین	۲۰	۲/۴	فردی شدن مخاطره	پایین	۱۰	۱/۲
	متوسط	۵۵۰	۶۷/۱		متوسط	۳۵۰	۴۲/۷
	بالا	۲۵۰	۳۰/۵		بالا	۴۶۰	۵۶/۱
	جمع	۸۲۰	۱۰۰		جمع	۸۲۰	۱۰۰

نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که بین میزان اُفول ارزش‌های سنتی، میزان بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی، میزان آزادی انتخاب، میزان فردی شدن مخاطره و میزان تحصیلات با تمایل به روابط بدون ازدواج ارتباط معنادار و مثبت وجود دارد. به عبارت دیگر، با افزایش در میزان اُفول ارزش‌های سنتی، میزان بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی، میزان آزادی انتخاب، میزان فردی شدن مخاطره و میزان تحصیلات، تمایل به روابط بدون ازدواج هم افزایش می‌یابد.

بالاترین ضریب همبستگی بین آزادی انتخاب و تمایل به روابط بین ازدواج و کم‌ترین ضریب همبستگی بین میزان تحصیلات و تمایل به روابط بدون ازدواج برقرار است.

جدول شماره ۳: آزمون همبستگی پیرسون بین متغیرهای مستقل و تمایل به روابط بدون ازدواج

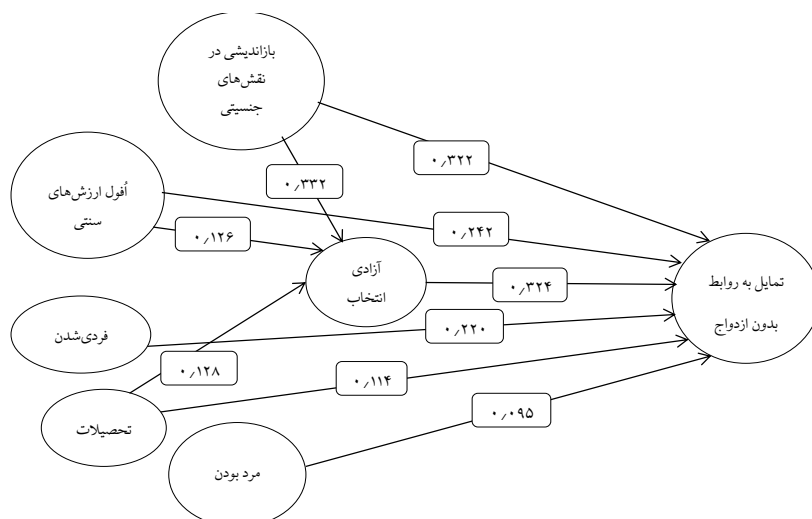
نتیجه آزمون	مقدار احتمال (p)	ضریب همبستگی پیرسون	متغیر وابسته: میزان تمایل به روابط بدون ازدواج
پذیرش فرضیه	۰/۰۰۰	۰/۴۲۰	افول ارزش‌های سنتی
پذیرش فرضیه	۰/۰۰۰	۰/۴۹۱	بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی
پذیرش فرضیه	۰/۰۰۰	۰/۵۱۶	آزادی انتخاب
پذیرش فرضیه	۰/۰۰۰	۰/۳۷۶	فردی شدن مخاطره
پذیرش فرضیه	۰/۰۰۰	۰/۱۵۷	تحصیلات

بر اساس داده‌های موجود در جدول شماره ۴، ضریب همبستگی چندگانه بین متغیرهای مستقل و میزان تمایل به روابط بدون ازدواج برابر ۰/۷۹۵ است که نشان می‌دهد بین متغیرهای مستقل واردشده در مدل و متغیر وابسته همبستگی قوی وجود دارد. مقدار ضریب تعیین (R^2) که برابر با ۰/۵۰۷ است، نشان می‌دهد ۵۰/۷٪ از کل تغییرات تمایل به روابط بدون ازدواج، وابسته به متغیرهای مستقل تحقیق است و ۴۹/۳٪ نیز ناشی از متغیرهایی است که در پژوهش حاضر مدنظر نبوده است.

ضرایب رگرسیونی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته تحقیق نشان داد که متغیر آزادی انتخاب با ضریب رگرسیونی (۰/۳۲۴) بیشترین تأثیر رگرسیونی را بر تمایل به روابط بدون ازدواج دارد و پس از آن متغیرهای بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی (با بتای ۰/۳۲۲)، افول ارزش‌های سنتی (با بتای ۰/۲۴۲)، فردی شدن مخاطره (با بتای ۰/۲۲۰)، تحصیلات (با بتای ۰/۱۱۴) و مرد بودن (با بتای ۰/۰۹۵) قرار دارند. بدین معنی که به‌طور مثال، به ازای افزایش یک انحراف استاندارد در متغیر آزادی انتخاب، تمایل به روابط بدون ازدواج به میزان ۳۲/۴ انحراف استاندارد افزایش خواهد یافت و برعکس. در مورد سایر متغیرهای مستقل نیز چنین توضیحی قابل اشاره است. در متغیر مرد بودن، از آنجایی که متغیر جنسیت به صورت یک متغیر تصنعی دوشقی (زن=۰، مرد=۱) ایجاد شده است، نتایج نشان داد که برخلاف مردان، تمایل به روابط بدون ازدواج در بین زنان کم‌تر است. علاوه بر این، نگاهی به جهت تأثیرگذاری متغیرها نشان می‌دهد که همه متغیرها به صورت مثبت بر تمایل به روابط بدون ازدواج تأثیرگذار هستند.

جدول شماره ۴: مدل و ضرایب رگرسیونی متغیرهای مستقل برای پیش بینی تمایل به روابط بدون ازدواج

متغیرها	ضریب تأثیر غیراستاندارد (B)	ضریب تأثیر استاندارد (B)	مقدار t	مقدار احتمال (p)
آزادی انتخاب	۰٫۵۱۳	۰٫۳۲۴	۱۲٫۴۰۸	۰٫۰۰۰
بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی	۰٫۴۶۱	۰٫۳۲۲	۱۱٫۸۷۸	۰٫۰۰۰
أقول ارزش‌های سنتی	۰٫۴۶۹	۰٫۲۴۲	۹٫۵۵۵	۰٫۰۰۰
فردی شدن مخاطره	۰٫۳۳۴	۰٫۲۲۰	۸٫۷۳۲	۰٫۰۰۰
تحصیلات	۰٫۱۱۵	۰٫۱۱۴	۴٫۵۶۸	۰٫۰۰۰
مرد بودن	۰٫۱۹۹	۰٫۰۹۵	۳٫۸۶۹	۰٫۰۰۰
مدل هم‌زمان	ضریب همبستگی چندگانه (R)	ضریب تعیین (R ²)	ضریب تعیین تعدیل شده (R ² Adj.)	مقدار احتمال آزمون F
	۰٫۷۲۸	۰٫۵۲۹	۰٫۵۲۶	۱۵۲٫۳۶۲

شکل شماره ۲: تحلیل مسیر عوامل مؤثر بر میزان تمایل به روابط بدون ازدواج در بین شهروندان استان گیلان

- شکل شماره ۱، مدل تجربی تحقیق را نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود:
- متغیر آزادی انتخاب با بتای ۰٫۳۲۴ بیشترین تأثیر مستقیم را بر متغیر تمایل به روابط بدون ازدواج دارد.
 - پس از آن، بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی (۰٫۳۲۲)، اُفول ارزش‌های سنتی (۰٫۲۴۴)، فردی شدن مخاطره (۰٫۲۲۰) و تحصیلات (۰٫۱۱۴) در مراتب بعدی قرار دارند.
 - علاوه بر این، بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی، اُفول ارزش‌های سنتی و تحصیلات در کنار اثر مستقیم، به صورت غیرمستقیم و با استفاده از متغیر آزادی انتخاب نیز بر متغیر وابسته اثرگذار بوده‌اند.
- بررسی نتایج حاصل از تحلیل مسیر نشان می‌دهد که:
- در بین متغیرهای مستقل، آزادی انتخاب بیشترین اثر مستقیم را بر متغیر وابسته داشته است.
 - همچنین، متغیر فردی شدن مخاطره و مرد بودن نیز تنها به صورت مستقیم بر متغیر وابسته تأثیر گذاشته است.
 - متغیرهای میزان بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی، میزان اُفول ارزش‌های سنتی و تحصیلات، علاوه بر اثر مستقیم، به صورت غیرمستقیم و با واسطه (میزان آزادی انتخاب) نیز بر متغیر وابسته اثرگذار بوده‌اند.
- میزان ضرایب مسیر هر یک از متغیرهای مستقل در جدول شماره ۵ آورده شده است.

جدول شماره ۵: اثرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای مستقل بر میزان تمایل به روابط بدون ازدواج

اثر کلی	اثر غیر مستقیم	اثر مستقیم	متغیرهای مستقل
۰٫۳۲۴	-	۰٫۳۲۴	آزادی انتخاب
۰٫۶۵۴	۰٫۳۳۲	۰٫۳۲۲	بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی
۰٫۳۶۸	۰٫۱۲۶	۰٫۲۴۲	اُفول ارزش‌های سنتی
۰٫۲۲۰	-	۰٫۲۲۰	فردی شدن مخاطره
۰٫۲۴۲	۰٫۱۲۸	۰٫۱۱۴	تحصیلات
۰٫۰۹۵	-	۰٫۰۹۵	جنسیت (مرد بودن)

۶. بحث و نتیجه‌گیری

امروزه شاهد هستیم که جوانان تمایلی کم‌تری به ازدواج و تشکیل خانواده دارند و بیشتر به دنبال روابط خارج از ازدواج هستند. در این پژوهش به بررسی تمایل جوانان به روابط بدون ازدواج پرداخته شده است.

یافته‌های توصیفی این پژوهش، میزان تمایل بالا به روابط بدون ازدواج در بین ۵۷٫۳٪ از پاسخگویان را نشان داد (با میانگین ۳٫۵۷). همچنین، آزمون رابطه بین متغیرهای مستقل با این تمایل نشان داد که بین اُفول ارزش‌های سنتی، بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی، آزادی انتخاب، فردی‌شدن مخاطره و تحصیلات با تمایل به روابط بدون ازدواج به‌عنوان متغیر وابسته رابطه معنادار و مثبت وجود دارد. نتایج حاصل از رگرسیون برای تبیین تغییرات تمایل به روابط بدون ازدواج در بین شهروندان استان گیلان نشان داد که به ترتیب متغیرهای آزادی انتخاب، بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی، اُفول ارزش‌های سنتی، فردی‌شدن مخاطره، تحصیلات و جنسیت (مرد بودن) در واریانس تمایل به روابط بدون ازدواج اثرگذاری معنادار و مثبتی دارند. به طوری که موجب افزایش تمایل به این‌گونه روابط در بین افراد می‌شوند.

تأثیر میزان اُفول ارزش‌های سنتی بر تمایل به روابط بدون ازدواج با نتایج پژوهش تاج‌بخش و محمدی (۱۳۹۹)، ابراهیمی و مهداد (۱۳۹۸)، پوراسماعیلی (۱۳۹۷)، رضانی‌فر و آدیش (۱۳۹۷)، جانگ (۲۰۱۵)، غفاری و همکاران (۲۰۱۶)، ماهینت (۲۰۲۲) و اولادجو و اوسنی (۲۰۲۴) مطابقت دارد. در دنیای امروز، فرد مجبور به تابعیت و پیروی از ایده‌های سنتی در مورد طبقه، منزلت، هویت و ... نیست و به‌جای الگوهای جمعی به تمایلات و الگوهای فردگرایانه پایبند شده است؛ افراد دیگر مانند گذشته، ازدواج در سنین پایین را تضمینی برای پایداری زندگی مشترک خود نمی‌دانند.

در گذشته، طلاق امری ناشایست تلقی می‌شد و باور رایجی که وجود داشت این بود که عروس با لباس سفید آمده و با کفن از خانه خارج می‌شود ولی امروزه این باور منسوخ شده و طلاق و جدایی را راه حل مناسبی برای پایان دادن به اختلافات می‌دانند؛ ارزش‌های سنتی مانند تعهد مادام‌العمر، وفاداری و اهمیت خانواده ممکن است کمرنگ شوند و ارزش‌های جدیدی مانند استقلال فردی، رضایت شخصی و تنوع در روابط اهمیت بیشتری پیدا کنند. امروزه روابط دوستی و جنسی قبل از ازدواج امری رایج و عادی شده است که همه این‌ها موجب شده جوانان تمایل کم‌تری به ازدواج داشته و به سمت روابط بدون ازدواج کشیده شوند.

اثرگذاری میزان بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی بر تمایل به روابط بدون ازدواج با نتایج پژوهش رضوی مجارشین (۱۳۹۹) و ماهاراج و شانگاز (۲۰۲۰)، هماهنگ است. دیگر مانند گذشته، زنان محدود به کارهای داخل خانه نیستند و مردان فقط در بیرون از خانه کار نمی‌کنند؛ بلکه بازاندیشی‌هایی در زمینه نقش‌های جنسیتی رُخ داده است.

درحال حاضر، زنان با شتاب زیادی وارد عرصه‌های اجتماعی و اقتصادی شده‌اند. آن‌ها به تحصیل می‌پردازند، همدوش مردان در جامعه کار می‌کنند و به دنبال استقلال مالی هستند؛ چراکه آن‌ها را برای زن امری ضروری می‌دانند و خود را تنها با ازدواج و مادرشدن تعریف نمی‌کنند. به عبارت دیگر، وظیفه زن فقط کارهای خانه و مادرشدن نیست، بلکه امروزه نقش‌های جنسیتی دچار تحولات و دگرگونی‌هایی شده است که موجب شده افراد و به ویژه زنان، ازدواج را نه به عنوان یک هدف، بلکه به عنوان یک گزینه ببینند و ترجیح دهند به گونه دیگری نیازهای عاطفی و جنسی خود را برطرف کنند.

تأثیر میزان فردی شدن مخاطره بر تمایل به روابط بدون ازدواج، نتایج پژوهش رضوی مجارشین (۱۳۹۹)، پوراسماعیلی (۱۳۹۷)، شکوری و همکاران (۱۳۹۷) و تورس فلور و همکاران (۲۰۲۳) را تأیید می‌کند. تحولات ناشی از نوسازی به کاهش نفوذ مسیرهای ازپیش تعیین شده منجر شده و فرد باید درباره هر موضوعی تصمیم‌گیری کند و از میان احتمالات موجود دست به انتخاب بزند. امروزه، جوانان در مورد زمان ازدواجشان - تصمیم به ازدواج کردن یا نکردن - و انتخاب همسر ایدئال خودشان آزادانه تصمیم می‌گیرند و دیگر مانند گذشته به اصرار و خواست والدین ازدواج نمی‌کنند. با این حال، همین آزادی انتخاب، علی‌رغم رهایی و آزادی که برای افراد به ارمغان می‌آورد، با سختی‌ها و دشواری‌هایی نیز همراه است. به عبارت دیگر، آزادی انتخاب با احساس ناامنی و نگرانی همراه است. زیرا وقتی فرد از سنت‌ها و مسیرهای مشخص درباره زندگی رها می‌شود و خودش باید دست به انتخاب زده و تصمیم‌گیری کند. همین‌که فرد باید مسئولیت انتخاب و موفقیت یا شکست آن را بپذیرد، او را دچار عدم اطمینان می‌کند.

در این وضعیت، افراد ناامنی و نگرانی‌هایی درباره زندگی‌نامه خود احساس می‌کنند که یکی از آن‌ها در زمینه ازدواج است؛ ناامنی‌های افراد در این زمینه را می‌توان در سه دسته فردی، اجتماعی و اقتصادی تقسیم‌بندی کرد. افزایش طلاق در جامعه و دیدن شکست دیگران در بُعد ناامنی اجتماعی، ترس از این‌که ازدواج مانع رشد و پیشرفت شود و یا باعث دوری از اهداف و خواسته‌هایشان شود. نگرانی از محدود شدن آزادی‌ها در بعد ناامنی فردی

و هزینه‌های مالی ازدواج، توقعات مالی بیش از حد در امر ازدواج، رواج یافتن زندگی تجملاتی، نداشتن شغل مناسب و درآمد کافی در بُعد ناامنی اقتصادی، نمونه‌هایی از نگرانی‌هایی است که موجب می‌شود افراد نسبت به ازدواج تردید داشته باشند.

تأثیر وضعیت تحصیلی بر تمایل به روابط بدون ازدواج با پژوهش‌های تاج‌بخش و محمدی (۱۳۹۹) و ماهاراج و شانگاز (۲۰۲۰) و تأثیر جنسیت بر تمایل به روابط بدون ازدواج با پژوهش وهابی‌زاده (۱۳۹۶) و ماهاراج و شانگاز (۲۰۲۰) هماهنگ است. با گسترش فرصت‌های آموزشی، زنان ظرفیت بیشتری برای شناخت ویژگی‌ها و محدودیت‌های زمینه‌ای که در آن زندگی می‌کنند، به دست آورده‌اند. برابری فرصت‌های تحصیلی و تا حدی شغلی، زیربنای برتری مردان و تحکیم انقیاد زنان را سست و حتی از بین برده است. اگرچه، زنانی که تحصیلات کم‌تر و سلسله‌مراتب اجتماعی و اقتصادی پایینی دارند، اغلب ازدواج را تنها راه دست‌یابی به زندگی بهتر می‌دانند، زنانی که تحصیلات بالاتری دارند، شانس بیشتری برای یافتن یک فعالیت ذاتاً رضایت‌بخش دارند که از طریق آن بتوانند زندگی خود را به دست آورند. به همین دلیل، دیگر ازدواج را به‌عنوان هدف اصلی و بی‌قیدوشرطی که باید در سریع‌ترین زمان ممکن به آن دست یابند، نمی‌بینند. این وضعیت، بر روی نگرش مردان به ازدواج نیز تأثیر گذاشته است، چراکه مردان دیگر برتری و قدرت سابق را ندارند و به‌عنوان نجات‌دهنده زنان محسوب نمی‌شوند. مردان باید از استانداردهای بالاتری برخوردار شوند تا امکان پذیرش از جانب زنان را پیدا کنند. این مسائل می‌تواند تمایل و توانایی مردان برای ازدواج را کم‌تر کند. با این وجود، هم مردان و هم زنان برای عشق تن به روابط عاطفی می‌دهند، اما می‌دانند که در کنار پیروزی، امکان شکست نیز وجود دارد که این امر شکل سنتی ازدواج رسمی را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

به‌طورکلی، بازاندیشی در انتخاب، به یک عنصر اساسی در زندگی‌نامه فردی دوران مدرن تبدیل شده و از آنجایی که پویایی فرایند فردی شدن به زندگی خانوادگی نفوذ کرده است، تمام اشکال زندگی با همدیگر شروع به تغییر اساسی کرده‌اند. این تحولات به این معنا نیست که خانواده سنتی (پیوند پایدار بین زن، شوهر و فرزندان) کم‌وبیش از بین رفته است؛ بلکه نشان می‌دهد که در کنار این شکل از خانواده که همچنان وجود دارد، امروزه شکل‌های دیگر زندگی به‌ویژه در میان گروه‌ها و محیط‌های خاص (بسته به شرایط اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و ...) در حال گسترش و توسعه هستند. این اشکال جدید شامل تنها زندگی کردن، تک‌فرزندی، زندگی مشترک غیرناشویی، ازدواج بدون فرزند، ازدواج زنجیره‌ای یا «زندگی

جدا از هم^۱ با یک شریک در خانه‌های جداگانه است. آن‌ها ممکن است بسیار با یکدیگر متفاوت باشند، برخی آگاهانه انتخاب شده‌اند، برخی دیگر به طور غیرارادی تحت تأثیر قرار گرفته‌اند، برخی قصد ماندگاری دارند، برخی دیگر فقط موقتی هستند. با این حال، در مجموع، تعداد فزاینده‌ای از مردم، برای مدت‌های زمانی متفاوت، زندگی‌ای را می‌گذرانند که با مدل کلاسیک خانواده مطابقت ندارد. چنین مردان و زنانی هنوز در روابط زندگی می‌کنند، اما این روابط یا از نظر دامنه یا از نظر زمانی محدود هستند (بک و بک-گرنشایم، ۱۹۹۵: ۱۶۷).

توجه به سیر ازدواج در ایران و به ویژه استان گیلان تا حدودی تحولات رُخ داده در اثر نوسازی را تأیید می‌کند. کاهش در میزان ازدواج، افزایش طلاق و کاهش فرزندآوری، نشانه‌هایی است از این وضعیت که در آن افراد در اثر «مخاطره‌ها» و «فردی شدن» مسیری متفاوت در پیش گرفته‌اند. یافتن عشق و تعهد عاطفی، داشتن شریک پایدار، رهایی از تنهایی و ... هنوز هم به عنوان یک ارزش اجتماعی و هدف شخصی در زندگی افراد وجود دارد؛ اما جوانان امروزی آن‌ها را فقط در ازدواج و مدل سنتی خانواده دنبال نمی‌کنند، بلکه با توجه به تحولات جامعه، به شکل‌ها و روش‌های مختلف و متفاوتی در پی دستیابی به آن هستند.

بررسی این تحولات و تغییرات ارزشی و رفتاری با تکیه بر بسترهای اقتصادی و اجتماعی- فرهنگی خاص استان گیلان حائز اهمیت است. جایی که دشواری‌های اقتصادی، بازاندیشی در نقش‌های جنسیتی، افزایش تحصیلات زنان و افول ارزش‌های سنتی موجب تغییرات بنیادین در انتخاب‌های جوانان شده است؛ به طوری که مفاهیم بنیادین در ارزش‌های ازدواج مانند تعهد مادام‌العمر و وفاداری، در معرض بازاندیشی قرار گرفته‌اند.

بررسی وضعیت اقتصادی گیلان نشان می‌دهد که اقتصاد این استان وابسته به کشاورزی و دام‌پروری بوده و در سالیان اخیر گردشگری نیز تا حدودی رونق یافته است. با این حال، نوسان‌های شدید و فصلی بودن حوزه کشاورزی و گردشگری و نیز کوچک شدن زمین‌های کشاورزی با توجه به قانون ارث و تقسیم آن بین فرزندان، موجب شده است تا جوانان با احساس ناامنی اقتصادی بیشتری روبه‌رو شوند که این امر خود را در تردید آنان نسبت به انتخاب مسیر ازدواج رسمی و گسترش روابط غیررسمی نشان می‌دهد. همچنین، نقش پُررنگ نهاد خانواده و فرهنگ کشاورزی در این استان با وجود قدرت و نفوذ بالای آن در گذشته، با افزایش زنان تحصیل کرده و ورود آن‌ها به بازار کار و تغییرات نگرشی، در حال دگرگونی است و این امر باعث شده تا گزینه‌های جایگزین ازدواج سنتی افزایش یابد.

1. living apart together

درواقع، از لحاظ جنسیتی، زنان جوان گیلانی ازدواج را به عنوان تنها راه تأمین نیازهای عاطفی و اقتصادی نمی‌بینند و آن را در کنار مواردی مانند تحصیل، اشتغال و استقلال مالی قرار داده و از بین آنان دست به انتخاب می‌زنند و چه بسا برای تحصیل، اشتغال و استقلال مالی اولویت بالاتری نسبت به ازدواج قائل باشند.

منابع

- ابراهیمی، مرضیه و مهداد، فاطمه (۱۳۹۸). مطالعه کیفی زمینه‌های اجتماعی گرایش دختران به روابط پیش از ازدواج (مورد مطالعه: دانشجویان دختر خوابگاه شهر ارومیه). مطالعات و تحقیقات اجتماعی ایران، ۸(۲)، ۳۷۸-۳۵۳.
- آزاد ارمکی، تقی، شریفی ساعی، محمدحسین، ایثاری، مریم و طالبی، سحر (۱۳۹۰). سنخ‌شناسی الگوهای روابط جنسی پیش از ازدواج در ایران. جامعه‌پژوهی فرهنگی، ۲(۲)، ۳۴-۱.
- اکبرزاده، فاطمه و هاشمیان فر، سیدعلی (۱۳۹۸). از اخلاق متعارف تا اخلاق فراعرفی؛ گونه‌شناسی تجربه تعهد در ازدواج سفید. جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، ۶(۱۴)، ۲۰۶-۱۷۷.
- بهروزیان، بهروز و حسنونند، احسان (۱۳۹۵). بازسازی معنایی روابط جنسی پیش از ازدواج: ارائه یک نظریه زمینه‌ای. علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۳(۲)، ۲۱۲-۱۸۷.
- پوراسماعیلی، مرضیه (۱۳۹۷). تجربه زیسته دختران از روابط نامتعارف با جنس مخالف و پیامدهای آن. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.
- تاج‌بخش، غلامرضا و محمدی، حانیه (۱۳۹۹). واکاوی دلایل گرایش جوانان به زندگی مجردی و رویگردانی از ازدواج. فصلنامه جمعیت، ۲۷(۱۱۱ و ۱۱۲)، ۱۳۳-۱۱۳.
- حسنی، ناهید، سیدمیرزایی، سیدمحمد و ساروخانی، باقر (۱۳۹۷). واکاوی دلالت‌های معنایی ازدواج نزد جوانان (مطالعه موردی جوانان مجرد ساکن شهر تهران سال ۱۳۹۶). زن در توسعه و سیاست، ۱۶(۲)، ۲۷۰-۲۴۳.
- حمیدی فر، مهدی، کنعانی، محمدامین و عبادالهی چندانق، حمید (۱۳۹۵). جامعه در مخاطره و فرزندآوری: مطالعه‌ای در شهر رشت. نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران، ۱۱(۲۱)، ۱۳۶-۱۰۲.
- حمیدی فر، مهدی، کنعانی، محمدامین و عبادالهی چندانق، حمید (۱۳۹۶). دیدگاه بی‌فرزندان ارادی به فرزندآوری: مطالعه‌ای در شهر رشت. جامعه‌پژوهی فرهنگی، ۸(۳)، ۵۰-۲۵.
- خانی، سعید (۱۴۰۲). افزایش طلاق یا رکود ازدواج؟ تأملی بر روند تحولات شاخص‌های ازدواج و طلاق در ایران طی ۱۵ سال اخیر. تداوم و تغییر اجتماعی، ۲(۱)، ۴۳-۲۵.
- خلیج‌آبادی فراهانی، فریده، کاظمی‌ور، شهلا و رحیمی، علی (۱۳۹۲). بررسی تأثیر معاشرت با جنس مخالف قبل از ازدواج بر سن ازدواج و تمایل به ازدواج در بین دانشجویان دانشگاه‌های تهران. خانواده‌پژوهی، ۹(۳۳)، ۲۸-۷.
- دانش، پروانه، امیدوار، پروانه و زاهدی مازندرانی، محمدجواد (۱۳۹۷). بررسی عوامل مؤثر بر گرایش به زندگی مشترک بدون ازدواج در بین جوانان شهر تهران. مطالعات توسعه اجتماعی. فرهنگی، ۷(۳)، ۳۱-۹.

- رضوی مجارشین، افسانه (۱۳۹۹). تبیین جامعه‌شناختی گرایش دانشجویان به ازدواج سفید (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه تبریز). پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز، تبریز.
- رضوانی فر، حدیثه و آدیش، محمدعلی (۱۳۹۷). مطالعه تجربه زیسته افراد در مورد ازدواج سفید در ایران (مطالعه کیفی جوانان شهرستان گیلان). مطالعات توسعه اجتماعی-فرهنگی، ۱۷(۱)، ۲۱۷-۱۹۵.
- روزبروزی، زهرا (۱۴۰۴، ۱۵ اردیبهشت). گیلان؛ اولین استانی که در آن میزان «مرگ» از «تولد» پیشی گرفت. خبرگزاری ایسنا، <https://www.isna.ir/news/1404021510521>
- ساروخانی، باقر (۱۳۹۳). مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی خانواده. چاپ سوم، تهران: سروش.
- سهراب‌زاده، مهران و حمای، عطیه (۱۳۹۳). برساخت اجتماعی عشق در تجربه زیسته زنان: بررسی کیفی مسائل و تبعات روابط عاشقانه دختران مجرد تهرانی. زن در فرهنگ و هنر، ۶(۴)، ۴۸۸-۴۷۱.
- سیدمن، استیون (۱۳۹۲). کشاکش آرادر جامعه‌شناسی (هادی جلیلی، مترجم). تهران: نشرنی.
- شکوری، اعظم، نقدی، اسدالله، امامعلی‌زاده، حسین و رحیمی، زهرا (۱۳۹۷). عوامل مؤثر بر عدم تمایل به ازدواج در بین کارکنان مجرد ادارات شهرستان همدان. مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، ۱۷(۴۱)، ۷۲-۴۹.
- قادرزاده، امید، محمدی، فردین، محمدی و حسین (۱۳۹۶). جوانان و روابط پیش از ازدواج؛ مطالعه کیفی زمینه‌ها، تعاملات و پیامدهای آن، راهبرد فرهنگ، ۱۰(۳۸)، ۴۰-۷.
- قنبری برزبان، علی، سلمانوندی، شاپور و فاطمی، نرگس‌السادات (۱۳۹۷). تأملی بر تأثیر روابط جنسی پیش از ازدواج بر گرایش به ازدواج، مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه اصفهان. پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، ۷(۳)، ۵۴-۳۳.
- کنعانی، محمدامین و حمیدی‌فو، مهدی (۱۳۹۶). گذار جمعیتی و مسئله طلاق: بررسی علل و عوامل ساختاری و فردی طلاق در استان گیلان. تحلیل مسائل و آسیب‌های اجتماعی کشور (ویژه‌نامه استان گیلان). (ص ۹۱). تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
- کنعانی، محمدامین و محمدزاده، حمیده (۱۳۹۵). تماس‌های شبکه‌ای و تجربه عشق سیال: مطالعه کیفی دانشجویان دختر دانشگاه گیلان. تحقیقات فرهنگی ایران، ۹(۱)، ۱۴۷-۱۱۵.
- کنعانی، محمدامین، محمدزاده، حمیده و محمدزاده، فاطمه (۱۳۹۳). بررسی رابطه استفاده از اینترنت با نگرش به دوستی اینترنتی با جنس مخالف: مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه گیلان. تحقیقات فرهنگی ایران، ۷(۴)، ۸۴-۴۳.
- کنعانی، محمدامین و بخشی، سعادت (۱۳۹۳). گسترش فردگرایی و مسئله کم‌فرزندآوری: مطالعه‌ای در شهر رشت. نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران، ۹(۱۸)، ۲۵-۱.
- کنعانی، محمدامین و علیجانی، محبوبه (۱۴۰۰). روابط فرازنشویی و بسترهای آن: مطالعه‌ای کیفی در شهر رشت. جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، ۸(۱۸)، ۲۹۶-۲۷۳.
- لاپتن، دوبورا (۱۳۸۰). بیم و مدرنیزاسیون تأملی (مریم رفعت‌جاه مترجم). ارغنون، ۱۸، ۲۹۳-۳۱۶.
- وهابی‌زاده، خدیجه (۱۳۹۶). تأثیر سرمایه فرهنگی بر نگرش جوانان نسبت به ازدواج سفید. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا، تهران.
- یعقوبی، علی، کنعانی، محمدامین و یحیی‌پور، راضیه (۱۳۹۸). بررسی رابطه سبک زندگی و گرایش به طلاق توافقی در بین شهروندان شهر رشت. جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، ۶(۱۴)، ۱۲۱-۱۴۸.

- Antognini, A, Frelich Appleton, S., Cahn, N., Matsumura, K.T, & Miller, A (2023). Nonmarital relationships: Introduction. *Family Court Rev.* 61, 69–72. DOI: 10.1111/fcre.12683
- Barr. A.B, Simons. R.L., & Simons. G. (2015). Nonmarital Relationships and Changing Perceptions of Marriage among African American Young Adults. *J Marriage Fam*, 77(5), 1202–1216. doi:10.1111/jomf.12209.
- Beck, U. & Beck- Gernsheim, E. (1995). *The Normal Chaos of Love*. Cambridge: Polity Press.
- Beck, U. & Beck-Gernsheim, E. (2002). *Individualization: Institutionalized Individualism and its Social and Political Consequence*. London: sage.
- Bello Muhinat, B. (2022). Causes and Consequences of Cohabitation among Students of Federal Polytechnics Offa, Kwara State, Nigeria. *Equilibrium Jurnal Pendidikan*, 10(1), 9-15. DOI:10.26618/equilibrium.v10i1.6200.
- Bumpass, L. L., & Sweet, J. A. (2001). Marriage, divorce, and intergenerational relationships. In A. Thornton (Ed.). *The well-being of children and families: Research and data needs*. (pp. 295–313). Ann Arbor: University of Michigan.
- Byrne, B. M. (2010). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming*. New York: Routledge.
- Chan, R. (2007). Family at-Risks: the risks and its management in Hong Kong" The 4th Annual East Asian Social Policy research network International Conference University of Tokyo, Tokyo, Japan.
- Djannah Sitti, N. (2016). Social Cognitive Theory and Premarital Sex among Adolescents in Yogyakarta. 1st International Conference on Public Health 2016, Surakarta, Indonesia. *Sebelas Maret University*, 73, doi:10.26911/theicph.2016.013.
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 update. Boston: Pearson.
- Ghaffari, M., Rakhshanderou, S., Gharlipour, Z., Khalajabadi, Farahani F., Ramezani, T., & Izadkhah, F. (2019). Students' Perspective on Factors Influencing Premarital Sexual Intercourse. *J Holist Nurs Midwifery*. 30(2), 111-119. <https://doi.org/10.32598/jhnm.30.2.111>
- Ghaffari, M., Gharlipour Gharghani, Z., Mehrabi, Y., Ramezankhani, A., & Movahed, M. (2016). Premarital Sexual Intercourse-Related Individual Factors among Iranian Adolescents: A Qualitative Study. *Iranian Red Crescent medical journal*, 18(2), e21220. <https://doi.org/10.5812/ircmj.21220>
- Hair, J., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010) *Multivariate data analysis* (7th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Educational International.
- Hall, David R. (2002). Risk Society and the Second Demographic Transition. *Canadian Studies in Population*, (2), 173-193. DOI:10.25336/P6SC7K
- Jung, J. H. (2015). A Cross-national Analysis of Religion and Attitudes toward

- Premarital Sex: Do Economic Contexts Matter? *Sociological Perspectives*, 59(4), 798-817. <https://doi.org/10.1177/0731121415595428>.
- Karaman, N., Alagöz, R. ve Fidan, A. (2022). Gender Roles, Religion, and Attitudes towards Homosexuality and Premarital Sex in Turkey Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (52), 253-268. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1019296>.
 - Maharaj, P., & Shangase, T. (2020). Reasons for Delaying Marriage: Attitudes of Young, Educated Women in South Africa. *Journal of Comparative Family Studies*, 51(1), 3-17. DOI:10.3138/jcfs.51.1.002
 - Mahay, J., & Lewin, A. C. (2007). Age and the Desire to Marry. *Journal of Family Issues*, 28(5), 706-723. <https://doi.org/10.1177/0192513X06297272>
 - Oladejo, S.Y., & Oseni, B.M. (2024). A Sociological Analysis of Cohabitation among Students in a Selected Nigerian University. *European Review of Applied Sociology* 17(28):12-24. DOI:10.2478/eras-2024-0002
 - Qomariah, N.L., Pamungkasari, E.P., & Uki Retno Budihastuti, U.R. (2020). Determinants of Premarital Sex Behavior: Application of Theory of Planned Behavior and Social Cognitive Theory. *J Health Promotion and Behavior*. 5(4), 272-283. <https://doi.org/10.26911/thejhp.2020.05.04.05>.
 - Raymo, J. M., Uchikoshi, F., & Yoda, S. (2021). Marriage intentions, desires, and pathways to later and less marriage in Japan. *Demographic research*, 44, 67-98. <https://doi.org/10.4054/demres.2021.44.3>.
 - Torres Flor, A., Cerellino Cernades, L., & Rivera, R. (2023). Female Perception of Cohabitation and Marriage in Metropolitan Arequipa. *Interacciones*, 9, e270. <https://doi.org/10.24016/2023.v9.270>
 - Waite, L. J., & Gallagher, M. (2000). *The Case for Marriage: Why Married People Are Happier, Healthier and Better off Financially*. New York: Doubleday.

References in Persian

- Akbarzadeh, F., & Hashemianfar, S. (2020). From Conventional Ethics to Post-Conventional Ethics: Typology of Commitment Experience in Cohabitation. *Sociology of Social Institutions*, 6(14), 177-206. doi: 10.22080/ssi.2019.16173.1584
- Azadarmaki, T., Sharifi Saei, M., Isari, M. and Talebi, S. (2012). The Typology of Premarital Sex Patterns in Iran. *Sociological Cultural Studies*, 2(2), 1-34.
- Behroozian, B. and Hasanvand, E. (2017). Semantic Rebuilding of Premarital Sexual Relations: Proposing a Grounded Theory. *Ferdowsi University of Mashhad Journal of Social Sciences*, 13(2), 187-212. doi: 10.22067/jss.v13i2.50821
- Danesh, P. Omidvar, P. and Zahedi Mazandarani, M. J. (1397). "A Study of Factors Influencing the tendency towards Cohabitation among Young People in Tehran City," *Social and Cultural Development Studies*, (3), 31-9.

- Ebrahimi, M. and Mahdad, F. (2019). Qualitative Study of Social Backgrounds of Girls Willing to Premarital Relationships (Case Study: Dorm Female Students in Urmia City). *Social Studies and Research in Iran*, 8(2), 353-378. doi: 10.22059/jisr.2019.269181.771
- Ghanbaribarzain, A., Salmanvandy, S. and Fatemi, N. S. (2018). An Analysis of the Impact of Premarital Sexual Relations on Marriage Orientation (Case Study: Students of University of Isfahan). *Strategic Research on Social Problems*, 7(3), 33-54. doi: 10.22108/ssoss.2019.113584.1325
- Hamidifar, M., Kanani, M. A. and Abdollahi chanzanaq, H. (2017). Voluntary childless' sight on childbearing: A study in Rasht. *Sociological Cultural Studies*, 8(3), 25-50.
- Hosseini, N., Seyed Mirzaie, S. M. and Sarokhani, B. (2018). Analysis of the conceptual implications of marriage among the youth (Case study: single youth in Tehran in 2017). *Woman in Development & Politics*, 16(2), 243-270. doi: 10.22059/jwdp.2018.251394.1007374
- Kanani, M. A. & Hamidifar, M. (2017). Population Transition and the Issue of Divorce: Examining the Structural and Individual Factors of Divorce in Guilan Province. In: *Analysis of Social Issues of the Country (Issue on Guilan Province)*. (p. 91). Tehran: Research Institute of Culture, Art, and Communications.
- Kanani, M. A. & Mohamadzadeh, H. (2016). Networked Connections and Experience of Liquid Love: a Qualitative Study on Female Students of Guilan University. *Iranian journal of cultural research*, 9 (1), 115-147.
- Kanani, M. A., & Alijani, M. (2022). Extramarital Affairs and the Contexts: A qualitative Study in Rasht. *Sociology of Social Institutions*, 8(18), 273-296. doi: 10.22080/ssi.2022.22927.1960
- Kanani, M.A., & Mohamadzadeh, H., & Mohamadzadeh, F. (2015). Investigating the Relationship between Internet Usage and Attitude towards Online Friendship (Case Study: Students of Guilan University). *Iranian journal of cultural research*, 7(4 (28), 63-84.
- Khalajabadi Farahani, F., Kazemipour, S. and Rahimi, A. (2013). The Influence on Premarital Heterosexual Relationships on Marital Timing and Marital Desire among College Students in Tehran. *Journal of Family Research*, 9(1), 7-28.
- Khani, S. (2023). Increasing Divorce or Stagnation of Marriage? A Reflection on the Trends in Marriage and Divorce in Iran during the Last 15 Years. *Journal of Social Continuity and Change (JSCC)*, 2(1), 25-43. doi: 10.22034/jscc.2023.19288.1053
- Lupton, D. (2001). *Risk and Reflexive Modernization* (Translated by Maryam Raffatjah), Arghanun, 18, 293-316.
- Poursamaeili, M. (2018), "The Lived Experience of Girls' Unconventional Relationships with the Opposite Sex and Its Consequences," Master's Thesis, Allame

- Tabatabaei University, Tehran.
- Qaderzadeh, O, Mohammadi, F, & Mohammadi, H. (2017). The Youth and Premarital Relationships: A Qualitative Study of Contexts, Interactions and Consequences. *Strategy for culture*, 10(38), 7-40.
 - ramezanifard, hadiseh, & adish, Mohamadali. (2018). Study the experiences of people living about white marriages in Iran (Qualitative study of youth in Gilan city). *Studies of Socio-cultural development*, 7(1), 195-217.
 - Razavi Majarshin, A. (2020). Sociological explanation of students' tendency towards Cohabitation (Case of study: Students of Tabriz University), Master's Thesis. Tabriz University, Tabriz.
 - Rouzberouzi, Z. (2025, April 15). Guilan; the first province where the "death" rate surpassed the "birth" rate. ISNA News Agency. <https://www.isna.ir/news/1404021510521>
 - Sarokhani, B. (2014). *An Introduction to the Sociology of family* (3rd ed.), Tehran: Soroush.
 - Shakouri, A., Naghdi, A., Emam Ali Zade, H. and Rahimi, Z. (2018). Investigating the Factors Affecting Unwillingness to Marriage among Single Employees of Hamedan city offices. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 17(41), 49-72.
 - Sidman, S (2013), *Contested Theories in Sociology* (Translated by Hadi Jalili), Tehran: Ney Publishing.
 - Sohrabzade, M. and Hamami, A. (2014). The social construction of love in women's experience: a qualitative approach to the problems and consequences of romantic relationships among the single girls in the Tehran. *Journal of Woman in Culture and Arts*, 6(4), 471-488. doi: 10.22059/jwica.2014.56021
 - Tajbakhsh, Gh. and Mohammadi, H. (2020). Exploring the Reasons for Youths' Tendency towards Single Life and Avoidance of Marriage, *Journal of Population*, 27 (111-112), 133-143.
 - Vahhabizadeh, Kh. (2017). The Impact of Cultural Capital on Youth's Attitudes towards Cohabitation, Master's Thesis, Al-Zahra University, Tehran.
 - Yaghoobi, A., Kanani, M. A., & Yahyapour, R. (2020). A Study on the Relationship between Lifestyle and Attitude towards Uncontested Divorce among Citizens of Rasht City. *Sociology of Social Institutions*, 6(14), 121-148. doi: 10.22080/ssi.2020.15867.1564